

SCIENTIFIC PROGRESS

**SCIENTIFIC
JOURNAL**

ISSN: 2181-1601

ACCEPTANCE AREAS OF THE JOURNAL

- mathematics, physics, informatics;
- chemistry, ecology, geography;
- advances in biology and medicine;
- history, law, aesthetics;
- philology and language teaching;
- physical education and sports;
- music, art and culture;
- philosophy, logic and sociology;
- technical sciences, architecture and economics;
- pedagogy, psychology, defectology

VOLUME #2

ISSUE #1

2021/V

www.scientificprogress.uz

SCIENTIFIC PROGRESS

Scientific Journal

VOLUME #2, ISSUE #1, MAY 2021

ISSN: 2181-1601

UZBEKISTAN

БУХОРО АМИРЛИГИДА ТАШҚИ СИЁСАТ ВА ДИПЛОМАТИЯНИНГ РИВОЖЛАНИШИ ТАРИХИДАН

Фаррух Темиров

Наргиза Халикова

Бухоро давлат университети

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада Бухоро амирлини 1756-1920 йилларда бошқарган Манғитлар сулоласи ва анинг амирлари даврида давлатнинг дипломатия тарихи, ташқи сиёсати, ўзаро элчилик алоқалари, жумладан, Эрон, Туркия ва Россия билан ўрналиган биродарлик-дўстликнинг натижалари ва ўзаро иқтисодий-ижтимоий соҳаларнинг ривожланиш тарихи илмий жиҳатдан таҳлил этилган

Калит сўзлар: Ғарб, Шарқ, Истанбул, Россия, Эрон, Бухоро, Қўқон, Хива маориф, маданият, инқилоб, мударрис, жамият, мунозара Англия, Ҳиндистон, Марказий Осиё.

FROM THE HISTORY OF FOREIGN POLICY AND DEVELOPMENT OF DIPLOMACY IN THE EMIRATE OF BUKHARA

Farrukh Temirov

Nargiza Khalikova

Bukhara State University

ABSTRACT

This article provides a scientific analysis of the history of diplomacy, foreign policy, embassy relations, including the results of fraternal friendship with Iran, Turkey and Russia, and the history of economic and social development during the reign of the Mangit dynasty and its emirs who ruled the Bukhara Emir from 1756 to 1920. given

Keywords: West, East, Istanbul, Russia, Iran, Bukhara, Kokand, Khiva education, culture, revolution, mudarris, society, discussion England, India, Central Asia.

КИРИШ

Миллий давлатчилик тарихидан маълумки, мамлакатимизнинг тараққиёти давомида унинг ҳудудида бир қатор йирик давлатлар таркиб топган ва кўплаб сулоалалар ўз ҳукмронлигини амалга оширган. Таъкидлаш жоизки, мазкур давлатларнинг ташкил топиши, ривожланиши ва барҳам топишига бир қатор омиллар сабаб бўлган.

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯСИ

Бинобарин, ушбу омиллар қаторида уларнинг муҳим геостратегик ҳудудда жойлашганлиги, Ўрта асрларда Ғарб билан Шарқни боғловчи муҳим карвон йўлларининг ўтганлиги, ислом маданияти ўчоқларидан ҳисобланган Самарқанд, Бухоро ва Урганч (кейинчалик Хива) шаҳарларининг жойлашганлиги, савдо-сотиқ ва ҳунармандчиликнинг ривожланганлиги ва бошқа қатор жиҳатларни санаб ўтиш мумкин. Бироқ тадқиқот доирасида ўрганилаётган даврга келиб, яъни XVIII ўрталари – XX аср бошларида Марказий Осиё давлатлари, хусусан, Бухоро, Қўқон ва Хива хонликлари савдо-сотиқ, илм-фан ва бошқа соҳаларда жаҳон цивилизациясидан бир мунча ортда қолиб кетди.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, юқоридаги ҳолатларнинг юзага келишига бир қатор омиллар сабаб бўлган. Биринчидан, мазкур ҳудудда ўз манфаатларига эга бўлган дунёнинг етакчи давлатларининг ўзаро низолари (Россия-Туркия, Россия-Эрон, Англия-Ҳиндистон низолари); иккинчидан, Марказий Осиё давлатларида ўзаро бирликнинг, ҳамжиҳатликнинг мустаҳкам эмаслиги; учинчидан, қўшни Эрон, Афғонистон давлатлари билан давлатлараро ҳудудий низоларга барҳам берилмаганлиги; тўртинчидан, маҳаллий уруғ-аймоғчиликнинг кучайиши натижасида юзага келган ички келишмовчиликлар ва ғалаёнларнинг (хитой-кипчоқлар, шиалар) узлуксиз давом этиши ва бошқалар.

Юқоридаги омиллар билан бир қаторда, хонликларнинг йирик давлатлар ўртасидаги низолардан фойдаланган ҳолда ҳар томонлама ўйланган ва муайян мақсадни кўзлаган ташқи сиёсат, хусусан, дипломатик муносабатларни тўғри йўлга қўймаганлигини ҳам келтириб ўтиш ўринлидир. Бинобарин, миллий манфаатларни устувор йўналиш сифатида оқилона ташқи сиёсатни амалга ошириш ўз навбатида, давлатнинг ички ва ташқи мустақиллигини, хавфсизлигини, тараққиётини белгилаб берувчи муҳим омил ҳисобланади. Таъкидлаш жоизки, ушбу омилга нафақат, хонликлар ва Чор Россияси даврида, балки яқин ўтмиш иттифок тузуми замонида ҳам муайян даражада эътибор берилмаган ҳамда бу борада етарли тажриба ва амалиёт мавжуд бўлмаган.

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Бухоро амирлигининг ташқи сиёсат борасидаги фаолиятини тадқиқ этишда тегишли қўлёзма асарлар ва архив ҳужжатларини ўрганиш муҳим аҳамият касб этади. Ушбу ўринда таъкидлаш жоизки, бизгача етиб келган тарихий манбалар мазкур даврга оид бўлган ташқи сиёсат борасидаги воқеликни тўлиқ тавсифлаш имконини бермайди. Бундай ҳолатнинг юзага келишига Бухоро амирлигида қўшни давлатлар билан мунтазам элчилик алоқалари ўрнатилмаганлиги, ташқи сиёсат борасида олиб борилган фаолиятни лозим даражада қайд этилмаганлиги, оз бўлсада, соҳага оид мавжуд манбаларда у ёки бу амирнинг бу борадаги

сиёсатини ҳаққоний ва холис ёритилмаганлиги, бошқа мамлакатлар элчиликлари таркибида амирликка келган саёҳатчиларнинг асарларида ушбу масалалар қисман ва ўз мамлакатлари манфаатидан келиб чиққан ҳолда баҳоланганлиги каби қатор сабабларни келтириб ўтиш мумкин.

Лекин шунга қарамай ушбу масалалар юзасидан бир қатор шарқшунос, ўлкашунос ва тарихчи олимлар томонидан муайян даражада илмий тадқиқотлар олиб борилганлигини ҳам эътироф этиш лозим. Шу билан бирга, мазкур изланишларда ташқи сиёсат ва дипломатия тарихига оид бўлган манбалар етарли тарзда таҳлил этилган деб бўлмайди. Уларда Бухоро амирлигининг айрим ҳукмдорлари ташқи сиёсатига қисман эътибор берилиб, асосан маъмурий тузилиш, ер-сув муносабатлари, солиқ тизими, давлат мансаб ва унвонларига оид айрим жиҳатлар ўрганилган, холос. Масалан, А.А.Семенов томонидан амир Ҳайдарнинг Россия подшоҳи Александр I га йўллаган мактублари, Г.А.Михалева томонидан эса Бухоро амирлиги билан Россия ўртасидаги савдо-сотиққа оид алоқалар ўрганилган.

Шу жиҳатдан олганда, Бухоро амирлиги дипломатик алоқаларининг ҳуқуқий асослари, ташқи сиёсатининг тамойиллари, қоидалари ҳамда ўзига хос хусусиятлари амалга оширилган тадқиқотлар доирасидан четда қолиб кетганлигини қайд этиш лозим. Юқоридагиларни инобатга олиб, бизнинг фикримизча, ушбу даврда амалга оширилган ташқи сиёсатнинг қуйидаги масалаларини ўрганиш муҳимдир. Чунончи,

- тадқиқ этилаётган давр йирик давлатларнинг ўзаро низолари, урушлари даврига тўғри келганлиги ва шу муносабат билан Буюк Ипак йўлининг аҳамияти пасайиши шароитида олиб борилган дипломатик алоқаларнинг ўзига хослиги;
- мамлакатда маҳаллий-уруғларнинг ўзаро келишмовчиликларига қарамасдан ташқи сиёсий алоқаларнинг муайян даражада олиб борилганлиги;
- Бухоро амирлигининг ташкил топиши жараёнида Эрон ва Бухоро давлатлари ўртасида юзага келган вазиятдан келиб чиқиб, мамлакатнинг мустақиллигини сақлаб қолиш мақсадида оқилона дипломатик сиёсат юритилганлиги;
- Россия империясига қарамлик шароитида Бухоро амирлигининг олиб борган ташқи сиёсат ва дипломатик алоқаларининг ўзига хослиги каби масалаларни ўрганиш шулар жумласидандир.

Амир Ҳайдар ҳукмронлиги даврида Ўрта Осиё давлатлари – Хива ва Қўқон хонликлари, Россия, Эрон, Афғонистон, Хитой ҳамда Усманийлар давлати билан халқаро иқтисодий, маданий ва сиёсий-ҳуқуқий муносабатларни шакллантириш мақсадида элчилик алоқаларини янада мустаҳкамлашга ҳаракат қилинган. У ўз сулоласидан бўлган бошқа амирлардан фарқли ўлароқ, манғитлар ҳукмронлигини мустаҳкамлаш, ички ва ташқи мухолифларга қарши курашда қатор

муваффақиятларни қўлга киритишга эришган давлат бошлиғи сифатида ажралиб туради.

XIX асрнинг биринчи ярмида, яъни амир Ҳайдар ҳукмронлиги даврида Бухоро ва Россия давлатлари ўртасида доимий фаолият юритиб турадиган ваколатхоналар ёки элчихоналар ва икки давлат ўртасида юзага келадиган муносабатларни тартибга соладиган шартномалар мавжуд бўлмаган. Элчиликлар одатда, сиёсий ва иқтисодий алоқалар борасида мунозаралар олиб бориш ёки муҳим воқеалардан ахборот бериш учун юборилар ва уларнинг мақсади амир ёрлиғида баён қилинар эди.

1805 йилда Россия ташқи ишлар вазирлиги бошқармасининг бошлиғи князь Адам Чартерийскийнинг кўрсатмасига биноан махсус карвонда савдогар қиёфасида Оренбургдан Бухорога рус конфидентларидан бири Ҳабибулла Абдулов юборилади. У бу ерда расман сохта пул ясада айбланган ва Бухорога қочиб келган рус фуқаролигига мансуб тептяр-татарларни Россияга топшириш ҳақида музокаралар юритади, аммо аслида унга юклатилган асосий вазифа Нодиршоҳнинг Бухорода яшаши тахмин этилган неварасини рус императори паноҳига олиб кетиш бўлган.

Шу йилнинг ўзида Оренбургга Бухоро амирлиги элчилари сифатида икки савдогар – Мирзабек Аллаёров ва Ғофуржон Наврўзжоновлар ташриф буюради. Ушбу элчилар Оренбург генерал-губернаторига Бухорода сохта пул яшаш билан шуғулланувчи Валит Ҳамитовдан мусодара қилиб олинган ускуналарни топширадилар. Лекин ушбу савдогарларда элчилик ваколатини тасдиқловчи керакли ҳужжатлар бўлмаганлиги сабабли, уларнинг Россия давлати бошлиқлари билан учрашишларига рухсат этилмайди.

1809 йилда Россиядан Бухорога “махфий суратда яна бир конфидент – поручик Одилносир Субҳонқулов Оренбург ҳарбий губернатори назорати остида юборилади”¹. Поручик Субҳонқулов миссияси дастлаб Бухоро амирлиги ҳамда Россия давлатлари ўртасидаги карвон савдоларининг хавфсизлигини таъминлаш, аниқроғи қароқчилар томонидан талон-тарож қилинган савдо карвонлари масаласини ҳал қилиш ҳамда Россия-Бухоро давлатлари ҳамкорлигида ўзаро жиноятчиликка қарши курашиш, шу билан бирга, Россиядан қочиб Бухорода бошпана топган сохта пул ясовчи Ҳамитов ва унинг шерикларини Россия давлатига топшириш билан боғлиқ масалалар билан шуғулланган.

Ўз навбатида, амир Ҳайдар жавоб хатида бундай масалалар фақатгина икки давлатнинг бошлиқлари томонидан ҳал қилиниши, яъни амирга фақат бевосита Россия давлати бошлиғи мурожаат қилиши лозимлиги ҳақида баён этади. Бухоро амири Ҳайдар ўзининг ана шу мактуби билан давлатлараро қонун-қоидаларга риоя этиш масаласини эслатиб, унга танбеҳ бериш билан бирга, халқаро миқёсда

Бухоро амирлигининг мустақил давлат сифатида обрў-эътиборини сақлашга нақадар катта эътибор бериб келганлигини ҳам намоён этади.

Россия Бухорога хуфялар йўллар экан, даставвал Бухоронинг Хива билан умумий тил топиб кучайишидан, сўнгра уларнинг французлар таъсирида Россия-Эрон урушида Эрон тарафига оғиб кетиш хавфидан ғоят катта ташвишда эди. Амир Ҳайдар ана шу воқеалардан яхши хабардор бўлган. Аммо у ташқи сиёсатда мустамлакачи давлатларнинг куткуси билан эмас, балки ўз давлати хавфсизлиги манфаатларидан келиб чиққан ҳолда фаолият юритган. Амир Ҳайдар ўз навбатида Усманийлар давлати билан ташқи сиёсий ва дипломатик муносабатларни мустаҳкамлаш мақсадида девонбеги Эшмуҳаммад ва қўриқчибоши Мирза Муҳаммадйусуфни Истанбулга Бухоро амирлигининг расмий вакили сифатида юборади. Амир Ҳайдар Бухоро амирлигининг Усманийлар давлатидаги элчиси Мирза Муҳаммадйусуф ҳамда унинг вафотидан сўнг элчи Мирза Муҳаммадфозил орқали юборилган номаларида сиёсий муносабатларни мустаҳкамлаш ҳақида сўз юритилмасдан, балки кўпроқ икки давлат ўртасида маданий ва иқтисодий ҳамкорлик борасидаги таклифлар изҳор этилган эди.

Бухоро амири Музаффар ташқи сиёсати ва дипломатик муносабатлари тарихи ҳақида сўз кетганда, аввало, унинг давлатни бошқарган йилларида амирликнинг Россия империясига мустамлака бўлган даврига алоҳида тўхталиб ўтиш жоиздир. Чунки ушбу давр, яъни 1868 йилнинг 11 июлида Россия билан Бухоро амирлиги ўртасида тузилган сулҳ шартномасига асосан амирликнинг Россия империяси вассалига айланганлигининг ҳуқуқий асоси вужудга келган даврдир. Россия билан Бухоро амирлиги ўртасида тузилган сулҳ шартномасига асосан дипломатик масалалар деярли Россия империясининг манфаатларига хизмат қилиб, фақатгина Бухоро фуқароларининг Россия ҳудудларида эркин савдо қилиш ҳуқуқи, Амударёда хусусий кемаларнинг эркин сузиб юриш ҳуқуқи, икки давлат савдогарлари учун божнинг ягона қиймати кабилар белгиланган эди, холос.

ХУЛОСА

Шу билан бирга, бизгача етиб келган маълумотларни таҳлил этиш орқали манғит ҳукмдорларидан амир Ҳайдар, амир Насрулло, амир Музаффар ва амир Абдулаҳадлар ҳамда қисман амир Саид Олимхон даврида дипломатик алоқаларнинг бир мунча фаол кечганлигини кўришимиз мумкин.

Бундай хулосага келиш учун қуйидаги жиҳатлар асос бўлганлигини қайд этиш ўринли деб ҳисоблаймиз:

- *Биринчидан*, ушбу амирлар ҳукмронлиги йилларига оид дипломатик ёзишмалар, хатлар ва ҳужжатлар кўпроқ сақланган;

- **иккинчидан**, ушбу даврда Бухоро амирлиги ва бошқа давлатлар билан дипломатик муносабатлар ўрнатишга кенг эътибор берилган;
- **учинчидан**, олиб борилган ташқи сиёсат ўз навбатида, амирликда савдо-сотиқни ривожлантиришга, янги таълим усуллари кириб келишига, саноат, қурилиш ва ишлаб чиқариш соҳаларида муайян даражада ўзгаришларга олиб келган;
- **тўртинчидан**, айнан ушбу даврга келиб давлат ҳокимиятини амалга оширишда юзага келадиган муаммоларни ҳуқуқий воситалар асосида ҳал қилишга эътибор қаратилган.

REFERENCES

1. Гулямов Х.Г. Из истории дипломатических отношений России с Бухарским ханством XVIII в. –Т.: Фан. 1992.
2. Раҳмонқулова З. “Бухоро амирлигининг дипломатик алоқалари”//Жамият ва бошқарув. 2002. №3.
3. Авазов Й. Бухоро амирлигининг ташқи иқтисодий алоқалари (XIX-XX аср бошлари)//Мозийдан садо. 2007. -№1. –Б.42
4. Ҳайитов Ш.А. Россия империяси босқини арафасида Бухоро амирлиги ва Ўрта Осиё хонликларининг дипломатияси/ Бухоро тарихи масалалари (Республика илмий-назарий анжумани материаллари). Бухоро: 2017. –Б.3-9.
5. Boltayev, Bobir Baxtiyorovich. "BUXOROLIK MINIATURACHI-RASSOM SADRIDDIN ROCHCHAYEV IJODIGA BIR NAZAR." *Scientific progress* 1.6 (2021): 998-1004.
6. Rajabov, Oybek Iskandarovich. "BUXORODAGI AYRIM MUQADDAS QADAMJO-QAL'ALAR XUSUSIDA." *Scientific progress* 1.6 (2021): 1162-1168.
7. Умаров, Б. Б. "НА КИСЛЯКОВ ТАДҚИҚОТЛАРИДА ЖАНУБИЙ ТОЖИКИСТОН ЭТНИК ТАРИХИ." *Scientific progress* 1.6 (2021): 1005-1009.
8. Тўраева, Г. Б., Ўтаева, Ф. Х., & Жумаева, Н. А. (2021). ОА СУХАРЕВА ТАДҚИҚОТЛАРИДА БУХОРО ТАРИХИ ВА ЭТНОГРАФИЯСИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ. *Scientific progress*, 1(6), 1010-1018.
9. Bakhtiyorovich, Boltaev Bobir. "Excerpts from the life of the bukharian artist." *Middle European Scientific Bulletin* 12 (2021): 160-165.
10. Ochilov, A. T. "DATING OF THE ZAMANBABA CULTURE: ASSED ON ARCHAEOLOGICAL SOURCES." *Theoretical & Applied Science* 12 (2019): 589-591.
11. Mubinov, M. A. "Diplomacy of the eastern states and central asian khanates in the struggle for independence." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.5 (2021): 26-31.

12. Maksud, Beshimov. "Markets of Bukhara." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.5 (2021): 18-21.
13. Зарипов, Жахонгир Гулмуродович. "ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ПЕРЕСЕЛЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ (НА ПРИМЕРЕ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ УЗБЕКСКОЙ ССР)." *Scientific progress* 2.1 (2021): 351-357.
14. Sharopov, Dilshod Ravshan O'G'Li. "ABDURAZZOQ SAMARQANDIYNING "MATLAI SA'DAYN VA MAJMAI BAHRAYN" ASARINING O'RGANILISH TARIXI." *Scientific progress* 2.1 (2021): 358-361.
15. Очилов, Алишер Тўлис Ўғли. "БУХОРО ВОҲАСИ ШАКЛЛАНИШИДА ЗАРАФШОН ДАРЁСИНИНГ ЎРНИ ВА ВОҲА ТАРИХИЙ ГЕОГРАФИЯСИГА ДОИР АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР." *Scientific progress* 1.6 (2021): 933-938 Murodova, Dilrabo Shomurodovna, and Feruza Holmamatovna O'tayeva. "TF Gelax tadqiqotlarida Buxoro shahri mudofaa tizimining organilishi." *The Fifth International Conference on History and Political Sciences*. 2015.
16. Turaevich, Halimov Talat. "From the history of economic relations between central asia and india (XV-XVII centuries)." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.5 (2021): 22-25.
17. OCHILOV, Alisher. "JEWELRYC TRADITION IS A SOURCE OF STUDY OF BUKHARA HISTORY." *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi* 1.1: 105-116.
18. Бобожонова, Феруза Хаятовна. "БУХОРО МАДРАСАЛАРИ МАЪНАВИЯТ ДУРДОНАСИ." *Scientific progress* 2.1 (2021): 362-366.
19. Муродова, Дилрабо Шомуродовна. "ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ЙИЛЛАРИДА БУХОРОДА ИЛМ ВА ФАН (БУХОРО ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ МИСОЛИДА)." *Scientific progress* 2.1 (2021): 660-664.
20. Ochilov Alisher. "The Role of Zamanbaba Culture in The Social and Economic History of Bukhara Oasis During Bronze Age." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.4 (2021): 42-47.
21. JAMOLOVA, DILNOZA MUYIDDINOVNA. "THE END OF THE EMIRATE OF BUKHARA: THE END OF THE POLITICAL STRUGGLE BETWEEN THE JADIDS AND THE ULEMA." *International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences* 1.1 (2021).
22. Jamolova, D. M. "Traveling to Modernity: Perception of Modernity of the Central Asian Muslims in the early 20th century." *International Journal of Psychosocial Rehabilitation* 9.24 (2020): 4202-4207.

Жавлон Мустафоқулиевич Бекпулатов, Дилмурод Бахтиярович Махмарежабов, Азамат Абдурашидович Умирзоқов, Ибраҳим Саидкул ўғли Кушназоров

Бойитилиши қийин бўлган олтин таркибли рудаларни узлуксиз жараён принципи бўйича флотациялашнинг амалий аҳамияти (pp. 1266-1275)

<http://scientificprogress.uz/storage/app/media/2-1.%20213.%201266-1275.pdf>

Фаррух Темиров, Наргиза Халикова

Бухоро амирлигида ташқи сиёсат ва дипломатиянинг ривожланиши тарихидан (pp. 1276-1282)

<http://scientificprogress.uz/storage/app/media/2-1.%20214.%201276-1282.pdf>

Дилшоджон Мирзамахмудович Сидиқов

Халқ амалий санъатида мисгарлик санъатини тутган ўрни (pp. 1283-1286)

<http://scientificprogress.uz/storage/app/media/2-1.%20215.%201283-1286.pdf>

D. A. Ganiyev

Importance of public debt management: role of developing domestic market in debt management (pp. 1287-1291)

<http://scientificprogress.uz/storage/app/media/2-1.%20216.%201287-1291.pdf>

Латифжон Баходиржон ўғли Ёқубов

Қурилиш объектларидаги муаммоларни стратегик таҳлил қилиш ва прогнозлаштиришнинг ташкилий-ҳуқуқий асослари (pp. 1292-1297)

<http://scientificprogress.uz/storage/app/media/2-1.%20217.%201292-1297.pdf>

Nilufar Olimovna Ismoilova

Mustaqillik yillarida maqom ijrochiligi taraqqiyoti jarayoni (pp. 1298-1300)

<http://scientificprogress.uz/storage/app/media/2-1.%20218.%201298-1300.pdf>

Fazilatkhon Vohidjon qizi Ikromova

Enhancing the development of speaking skills for non-native speakers of English (pp. 1301-1306)

<http://scientificprogress.uz/storage/app/media/2-1.%20219.%201301-1306.pdf>

Дилшод Алишер ўғли Жалилов, Абдухалил Абдусаматович Исматов

Повышение эксплуатационной надежности автобусов «ISUZU» в условиях г. Ташкента (pp. 1307-1310)

<http://scientificprogress.uz/storage/app/media/2-1.%20220.%201307-1310.pdf>

Иродахон Хафиз кизи Валиева

Речевой этикет в русском и узбекском языках (pp. 1311-1314)

<http://scientificprogress.uz/storage/app/media/2-1.%20221.%201311-1314.pdf>

Zakiya Teshayevna Safarova, Sharofat Hasan qizi Shamsiyeva

Qandli diabet haqida nimalar bilamiz? (pp. 1315-1318)

<http://scientificprogress.uz/storage/app/media/2-1.%20222.%201315-1318.pdf>

Дилбар Гуламовна Шарипова

Повышение эффективности урока русского языка на аграрном направлении (pp. 1319-1321)

<http://scientificprogress.uz/storage/app/media/2-1.%20223.%201319-1321.pdf>